

Ήθη και έθιμα του τόπου μας για την εγκυμοσύνη, τον τοκετό και τη λοχεία

Βασιλεία Νικολοπούλου, Μαία 1ου Νοσοκομείου ΙΚΑ "Η ΠΕΝΤΕΛΗ".

Αν και δεν βρισκόμαστε ακόμη στο Μεσαίωνα, υπάρχουν διάφορες περιοχές της Ελλάδας και κυρίως της επαρχίας, οι οποίες διατηρούν ήθη και έθιμα σχετικά με την εγκυμοσύνη, τον τοκετό και τη λοχεία, που σε μας φαίνονται παράξενα και γιατί όχι, αστεία, αλλά ορισμένα απ' αυτά κρύβουν μέσα τους κάποια δόση αλήθειας.

Έτσι, σ' ένα χωριό του νομού Φθιώτιδας, λίγα χιλιόμετρα έξω από τη Λαμία, σε μια συζήτηση που είχα με μια γιαγιά απροσδιόριστης ηλικίας, πήρα σημαντικές πληροφορίες για τα ήθη και τα έθιμα της περιοχής σχετικά με την εγκυμοσύνη, τον τοκετό και τη λοχεία.

Έμαθα, λοιπόν, ότι όταν παντρευτεί μια κοπέλα, της δίνουν να φάει ένα χόρτο άσπρο, που το τρίβουν και γίνεται σκόνη. Η σκόνη αυτή λέγεται "σερνικόσκηνη" και της τη δίνουν για να κάνει αρσενικά παιδιά. Βέβαια, είναι γενικότερα γνωστό, ότι θεωρούν τη γυναίκα υπεύθυνη για το θηλυκό φύλο του παιδιού, ενώ αν μια γυναίκα γεννήσει δίδυμα ή τρίδυμα, θεωρούν τον πατέρα καρπερό.

Αν ένα ζευγάρι δεν κάνει παιδιά, θεωρούν στείρα τη γυναίκα χωρίς να ελέγξουν ποιός πραγματικά φταίει.

Εγκυμοσύνη πριν το γάμο θεωρείται αμαρτία και γέννα πριν το γάμο ή χωρίς γάμο, ατίμωση. Η έκτρωση είναι βαρύ αμάρτημα, που πλήττει και τους δύο γονείς και η τιμωρία είναι η απαγόρευση της Θείας Μετάληψης για 5 χρόνια. Η γυ-

ναίκα εξιλεώνεται με μια γέννα.

Όταν μια κοπέλα μείνει έγκυος, το κρατάει κρυφό από τους γείτονες μέχρι να συμπληρώσει τον πέμπτο μήνα της εγκυμοσύνης, για να γίνει όμορφο το παιδί.

Όταν η έγκυος ζητάει κάτι, συνήθως φαγητό ή γλυκό, πρέπει οπωσδήποτε να το έχει για να μην αποβάλει. Όσο είναι έγκυος δεν πρέπει να περάσει πάνω από φουρνόξυλο, για να μην έχει το παιδί το λώρο τυλιγμένο στο λαιμό του. Ακόμη, δεν πρέπει να φάει λαγό, για να μην λαγοκοιμάται το παιδί την ώρα της γέννησής του, ενώ γι' αργότερα θα ξυπνάει με το παραμικρό και θα την ταλαιπωρεί. Επίσης, δεν πρέπει να φάει μοσχοκάρυδο, για να μην γεννήσει πρόωρα.

Η αγορά του κρεβατιού του παιδιού πριν τον τοκετό θεωρείται γρουσουζιά.

Κρίνεται απαραίτητο η έγκυος γυναίκα να συναναστρέφεται με όμορφους ανθρώπους και να έχει ευχάριστες εντυπώσεις, για να γεννηθεί όμορφο το παιδί.

Αν το έμβρυο κλωτσάει πολύ, αν η μέλλουσα μητέρα έχει μυτερή κοιλιά και το πρόσωπό της έχει γεμίσει πανάδες, τότε λένε ότι θα γεννήσει αγόρι. Αν η κοιλιά της είναι στρογγυλή, αν έχει ανοιχτούς γοφούς και το πρόσωπό της έχει ομορφύνει, τότε λένε ότι θα γεννήσει κορίτσι.

Κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης μπορεί να έχει σεξουαλικές σχέσεις με το σύζυγό της. Όμως, τον τελευταίο μήνα της εγκυμοσύνης και μετά τη γέννα μέχρι να σαραντίσει, δεν πρέπει να έχει σε-

ξουαλικές επαφές. Τότε, ο σύζυγος μπορεί να αναζητήσει ικανοποίηση σε άλλη γυναίκα, κάτι που δεν θεωρείται παράπτωμα.

Όταν σπάσουν τα “νερά” της εγκύου, τη βάζουν να περάσει τρεις φορές πάνω από έναν κουβά με νερό, για να βγει το παιδί εύκολα – “σαν το νερό” – και να μην πονέσει. Την ώρα της γέννας της βάζουν στο στόμα την κοτσίδα των μαλλιών της, για να προκαλέσουν εμετό και έτσι να δώσει ώθηση για να γεννηθεί το παιδί, ενώ ταυτόχρονα πιέζουν την κοιλιά και σπρώχνουν τα πόδια προς το μέρος της κοιλιάς.

Όταν γεννηθεί το παιδί, το γυρνάνε ανάποδα και το τινάζουν κρατώντας το από τα πόδια για να κλάψει. Στη συνέχεια κόβουν τον ομφάλιο λώρο και το βρέφος από εκείνη τη στιγμή ζει μόνο του. Το πλένουν, δένουν με γάζες τον ομφαλό και το φασκιώνουν με πάνες και τριχιά, έτσι ώστε να μένει τεντωμένο και ακίνητο.

Την πρώτη ημέρα μετά τη γέννα, δίνουν στη λεχώνα σούπες και πολλά υγρά για να έχει γάλα. Επίσης, της δίνουν να πίνει “λουίζα” (ένα ρόφημα αποτελούμενο από νερό, στο οποίο έχει βράσει ένα φυτό που ονομάζεται λουίζα), που βοηθάει στην παραγωγή γάλακτος. Τις επόμενες ημέρες πρέπει να τρώει κρέας και να πίνει κρασί, ώστε να δυναμώσει και να μπορεί να θηλάσει το παιδί της.

Όσον αφορά το θηλασμό, η μητέρα της λεχώνας δίνει στην κόρη της μια πέτρα, τη “γαλατόπετρα”, την οποία η νέα μητέρα τοποθετεί στο στηθόδεσμό της, για να μην της ματιάσουν το γάλα.

Αν η λεχώνα έχει γεννήσει σε τόπο διαφορετικό από το σπίτι της, μετά 4 ημέρες επιστρέφει. Μπροστά στην πόρτα της περιμένει ένα κομμάτι σίδηρο, το οποίο πρέπει να πατήσει και μετά να μπει μέσα

στο σπίτι της, για να είναι σιδερένια.

Για 40 ημέρες μένει μέσα στο σπίτι και ασχολείται με τη φροντίδα του παιδιού, του σπιτιού και του συζύγου της. Πριν συμπληρώσει 40 ημέρες από τη γέννα, για τρεις συνεχόμενες Κυριακές πρέπει να πηγαίνει στην εκκλησία μαζί με το παιδί, για να πάρει ευχή από τον παπά. Επίσης, κανείς δεν πηγαίνει στο σπίτι λεχώνας, που δεν έχει συμπληρώσει 40 ημέρες από τη γέννα.

Αν έρθει κάποιος στο σπίτι της λεχώνας, πρέπει πρώτα να βάλουν λιβάνι στην πόρτα και μετά να μπει μέσα. Αν δει κανείς στο δρόμο λεχώνα, που δεν έχει σαραντίσει, είναι γρουσουζιά, γι’ αυτό πρέπει να φτύσει τρεις φορές στον κόρφο του, για να φύγει από πάνω του η γρουσουζιά.

Αν κάποιο νεογέννητο αρρωστήσει πριν σαραντίσει, το αεροβαφτίζουν, έτσι ώστε αν πεθάνει, η ψυχή του να αναπαυθεί και να μην μεταμορφωθεί σε κακό δαίμονα και οι γονείς του βλέπουν φαντάσματα και ακούνε κλάματα. Βέβαια, περιττό να πει κανείς, ότι τα παιδιά που πεθαίνουν αβάφτιστα, δεν θάβονται στα νεκροταφεία όπως οι άλλοι νεκροί, αλλά έξω απ’ αυτά.

Στα χωριά της επαρχίας η νέα μητέρα μόλις συμπληρώσει 40 ημέρες από τη γέννα, αρχίζει να πηγαίνει στα χωράφια έχοντας το παιδί της δεμένο με τριχιά στην πλάτη της, με την προϋπόθεση ότι θα είναι έξω όσο είναι μέρα, δηλαδή, από την ανατολή μέχρι τη δύση του ηλίου. Η νύχτα δεν πρέπει να βρει τη νέα μητέρα και το παιδί της έξω από το σπίτι τους.

Αυτά και άλλα παρόμοια ήθη και έθιμα συναντάμε στις περιοχές της επαρχίας. Όμως, με το πέρασμα του χρόνου ορισμένα τείνουν να σβήσουν, ενώ άλλα συνεχίζουν να υπάρχουν θυμίζοντας σε μας παλαιότερες εποχές.